

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HỨA VĂN TIẾN

**ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA CHÍNH SÁCH
CHI TRẢ DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG RỪNG TẠI KHU
BẢO TỒN THIÊN NHIÊN THẦN SA - PHỤNG HOÀNG,
TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

THÁI NGUYÊN - 2019

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HỨA VĂN TIẾN

**ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA CHÍNH SÁCH
CHI TRẢ DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG RỪNG TẠI KHU
BẢO TỒN THIÊN NHIÊN THẦN SA- PHƯỢNG HOÀNG,
TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: Lâm học
Mã số: 8 62 02 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN THANH TIẾN

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của bản thân tôi, các số liệu và kết quả thực hiện trình bày trong khóa luận là quá trình theo dõi, điều tra tại cơ sở thực tập hoàn toàn trung thực, khách quan.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2019

XÁC NHẬN CỦA DVHD

NGƯỜI CAM ĐOAN

TS. Nguyễn Thanh Tiến

Hứa Văn Tiến

LỜI CẢM ƠN

Thực hiện luận văn tốt nghiệp rất quan trọng và cần thiết để tạo điều kiện cho học viên tiếp xúc với thực tế, củng cố kiến thức đã học. Được sự nhất trí của nhà trường, ban chủ nhiệm Khoa Lâm nghiệp và giáo viên hướng dẫn, tôi tiến hành nghiên cứu đề tài: ***"Đánh giá tác động của chính sách chi trả dịch vụ môi trường rừng tại Khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa - Phượng Hoàng, tỉnh Thái Nguyên"***

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS. Nguyễn Thanh Tiến người đã giành nhiều thời gian chỉ dẫn và giúp đỡ tận tình trong quá trình em thực hiện đề tài. Tôi xin trân thành cảm ơn các thầy giáo, cô giáo Khoa Lâm nghiệp cùng các thầy cô giáo Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên. Những người đã truyền đạt tri thức và phương pháp học tập, tìm hiểu và nghiên cứu khoa học trong suốt thời gian học tập tại nơi đây.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của ban lãnh đạo cùng các cán bộ tại Ban quản lý khu bảo tồn Thần Sa- Phượng Hoàng và UBND các xã trong khu vực đã tạo điều kiện tốt nhất để giúp đỡ tôi trong quá trình thực tập tại đơn vị. Tôi xin gửi lời cảm ơn tới gia đình, bạn bè và người thân đã tạo điều kiện và động viên giúp đỡ em trong suốt quá trình thực tập và hoàn thành khóa luận tốt nghiệp.

Tuy nhiên trong quá trình thực hiện nghiên cứu do trình độ và thời gian có hạn, bước đầu được làm quen với thực tế và phương pháp nghiên cứu vì thế bản luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót. Vì vậy, tôi rất mong nhận được sự góp ý, phê bình của quý thầy cô để được hoàn thiện tốt hơn nữa.

Em xin chân thành cảm ơn !

Thái Nguyên, ngày 5 tháng 9 năm 2018

Sinh viên

Hứa Văn Tiến

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	Error! Bookmark not defined.
DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	3
3. Ý nghĩa của đề tài.....	4
Chương 1: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	5
1.1. Cơ sở lý luận của vấn đề nghiên cứu	5
1.1.1. Một số khái niệm.....	5
1.2. Nguyên tắc và hình thức của cơ chế chi trả dịch vụ môi trường	11
1.2.1. Nguyên tắc chi trả dịch vụ môi trường	11
1.2.2. Nguyên tắc người được hưởng lợi phải trả tiền	12
1.2.3. Các hình thức chi trả dịch vụ môi trường rừng.....	13
1.2.4. Khung sinh kế bền vững	13
1.3. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	17
1.3.1. Những nghiên cứu trên thế giới	17
1.3.2. Tình hình nghiên cứu trong nước.....	23
1.4. Khái quát khu vực nghiên cứu- Khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa- Phượng Hoàng.....	35
1.4.1. Điều kiện tự nhiên.....	35
1.4.2. Điều kiện kinh tế - Xã hội	37
1.4.3. Nhận xét chung	39

Chương 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	29
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	29
2.1.1 Đối tượng nghiên cứu.....	29
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu.....	29
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	29
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	29
2.3.1. Phương pháp chọn điểm điều tra nghiên cứu.....	29
2.3.2. Phương pháp thu thập thông tin số liệu	30
2.3.3. Phương pháp phân tích.....	33
2.3.4. Phương pháp xử lý số liệu.....	34
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	35
3.1. Thực trạng, loại hình và đối tượng thực hiện chính sách chi trả DVMTR của Khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa - Phụng Hoàng	35
3.1.1. Thực trạng và kết quả hoạt động của quỹ bảo vệ và phát triển rừng của tỉnh Thái Nguyên.....	40
3.1.2. Thực trạng chi trả DVMTR tại Thần Sa- Phụng Hoàng.....	44
3.2. Tác động của chính sách chi trả DVMTR đến các hoạt động sinh kế của người dân sinh sống ở vùng đệm Khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa - Phụng Hoàng	48
3.2.1. Chính sách chi trả DVMTR tác động đến nguồn lực con người ..	48
3.2.2. Chính sách chi trả DVMTR tác động đến nguồn lực tự nhiên	51
3.2.3. Chính sách chi trả DVMTR tác động đến nguồn lực tài sản, vật chất	52
3.2.4. Chính sách chi trả DVMTR tác động tới nguồn lực tài chính	53
3.2.5. Chính sách chi trả DVMTR tác động đến nguồn lực xã hội.....	54
3.2.6. Đánh giá chung tác động chính sách chi trả DVMTR đến năm nguồn lực cơ bản trong nghiên cứu.....	55

3.3.7. Đánh giá những hạn chế bất cập trong công tác chi trả DVMTR nói chung ở tỉnh Thái Nguyên và ở Khu bảo tồn thiên nhiên Thần Sa-Phượng Hoàng nói riêng	57
3.3. Đề xuất giải pháp nào được đưa ra để ổn định sinh kế cho người dân nhằm quản lý bảo vệ rừng bền vững tài nguyên rừng khu bảo tồn.....	61
3.3.1. Ổn định sinh kế bền vững cho người dân	62
3.3.2. Hỗ trợ về chính sách cho cộng đồng.....	62
3.3.3. Ứng dụng công nghệ thông tin trong chi trả DVMTR	62
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	64
1. Kết luận	64
2. Kiến nghị.....	64
TÀI LIỆU THAM KHẢO	66

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

ARBCP	<i>(Asia Regional Biodiversity Conservation Programme)</i> Chương trình Bảo tồn Đa dạng sinh học vùng Châu Á
BNNPTNT	Bộ nông nghiệp phát triển nông thôn
BTNM	Bộ tài nguyên môi trường
CHXHCN	Cộng hòa xã hội chủ nghĩa
DVMTR	Dịch vụ môi trường rừng
FONAFIFO	Quỹ tài chính Quốc gia về rừng
FONAG	Quỹ bảo tồn quốc gia
ICRAF	Trung tâm Nông-Lâm thế giới
IFAD	Quỹ phát triển nông nghiệp quốc tế
NĐ - CP	Nghị định - Chính phủ
PES	Chi trả dịch vụ môi trường rừng
PSA-H	Chương trình về dịch vụ môi trường thủy văn
QCVN	Quy chuẩn Việt Nam
QĐ - TTg	Quyết định - Thủ tướng
QLBVR	Quản lý Bảo vệ rừng
RUPES	Chương trình chi trả cho người nghèo vùng cao DVMT
TTLT	Thông tư liên tịch
UBND	Ủy ban nhân dân
VNFF	Quỹ Bảo vệ và Phát triển rừng Việt Nam

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1.	Nguồn lực con người	31
Bảng 2.2.	Nguồn lực tự nhiên	32
Bảng 2.3.	Nguồn lực tài sản vật chất.....	32
Bảng 2.4.	Nguồn lực tài chính trong cộng đồng	32
Bảng 2.5.	Nguồn lực xã hội.....	32
Bảng 3.1.	Diện tích chi trả DVMTR tại Thần Sa- Phượng Hoàng 2018.....	45
Bảng 3.2.	Thực trạng chi trả DVMTR tại Thần Sa- Phượng Hoàng ..	46
Bảng 3.3.	Tác động của chính sách PFES đến nguồn lực con người .	49
Bảng 3.4	Các mức tác động của chính sách PFES đến nguồn lực tự nhiên	52
Bảng 3.5.	Các mức tác động của chính sách PFES đến nguồn lực tài sản vật chất	53
Bảng 3.6.	Các mức tác động đến nguồn lực tài chính trong cộng đồng.....	54
Bảng 3.7.	Các mức tác động của chính sách chi trả DVMTR đến nguồn lực xã hội.....	55
Bảng 3.8.	Đánh giá mức độ ảnh hưởng của chính sách PFES đến các nguồn lực sinh kế của cộng đồng.....	56

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Lâm nghiệp Việt Nam là một ngành kinh tế - kỹ thuật có vị trí quan trọng trong nền kinh tế quốc dân, là một bộ phận không thể tách rời trong lĩnh vực nông nghiệp và nông thôn. Bên cạnh đó, lâm nghiệp có vai trò chính trong việc bảo vệ môi trường cũng như chống biến đổi khí hậu. Trong những năm gần đây, ngành Lâm nghiệp đang có những bước tăng trưởng đáng kể và tương đối toàn diện. Ngành Lâm nghiệp đang góp phần đáng kể vào tăng trưởng chung của ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn đóng góp vào tăng trưởng kinh tế và góp phần xoá đói giảm nghèo, nâng cao đời sống của một bộ phận dân cư miền núi cũng như những người làm trong ngành lâm nghiệp. Vì vậy, lâm nghiệp Việt Nam là một trong những yếu tố quan trọng đảm bảo sự phát triển bền vững của đất nước (4).

Rừng có tác dụng rất lớn đối với sự tồn tại, phát triển của các sinh vật trên trái đất, đặc biệt là con người. Từ xưa đến nay, rừng không chỉ cung cấp các loại thức ăn, gỗ, củi và các lâm sản khác cho con người mà nó còn đóng vai trò quan trọng không thể thay thế trong việc bảo vệ môi trường, điều hoà khí hậu, cân bằng sinh thái và bảo tồn nguồn gen.

Tuy nhiên với sự phát triển mạnh mẽ của xã hội thì nền kinh tế nước ta hiện nay cũng thay đổi từng ngày theo chiều hướng đi lên. Những thay đổi đó diễn ra ở các ngành nghề khác nhau, các lĩnh vực khác nhau. Xã hội ngày càng phát triển thì nhu cầu của con người ngày càng cao hơn. Vì vậy đòi hỏi các nhà quản lý phải nghiên cứu phải cân nhắc khi thiết kế xây dựng một chương trình bất kỳ nào đó phải đảm bảo sự hài hoà giữa lợi ích kinh tế với các lợi ích môi trường.

Cùng với sự phát triển chung của ngành kinh tế thì ngành Lâm nghiệp cũng không nằm ngoài quy luật đó. Hiện nay diện tích rừng đang được ngành Lâm nghiệp quản lý, ngoài việc bảo vệ môi trường sinh thái thì rừng nước ta đã góp phần quan trọng vào việc tăng trưởng kinh tế của đất nước, đồng thời